

nem hogy olyan nagy munkákat vinnének végben, de eszékbe sem jutna.” Ugyanebben a levélben szerepel egy szép görög leány lefejezésének históriája, ez szintén fennakad a rodostói szerkesztő rostáján. Itt kell azonban elmondanom, hogy jómagam a fordítást még írógépen készítettem, majd a kéziratot postáztam Isztambulba, ezután pedig már csak a kész könyvet láttam. Így már a kézbevételekor sajnálattal láttam, hogy kontrolszerkesztőm jó szándékú javításai következtében bekerült néhány kisebb-nagyobb hiba, de a Kurtéhoz hasonló vallásvédő buzgalmának eredményére csak most, a három kiadás összevetésekor döbbentem rá: mindkét mai szerkesztő lezárta a sorompót a törökök vallásáról, illetve a Mohamed prófétáról írottak előtt. (179., illetve 180. levél). De Kurt szemérmesen kitörli még azt a passzust is, amely szerint a volt férj

engedelmeivel tölthet egy éjszakát egy férfival az az elvált asszony, akit férje újra el akar venni (70. levél).

A 156. levélben szereplő „embertelen török” a rodostói kiadásban elveszíti ezt a dehonesztáló jelzőt; míg a nemzeti büszkeség kihagyásra, a lokálpatriotizmus beszúrásra készítette szerkesztőnket: a 34. levél előtt „az első levél, amely a Tekirdağba menetelről szól”, a 36. előtt „az első levél Tekirdağba” megjegyzést tartotta szükségesnek.

E példák hatására végezetül jegyezzük meg büszkén mi is, hogy a törökök közmondásos magyarszeretetének első megnyilatkozásait Mikesnél találjuk: „Való, a törökök szeretnek bennünket” – állapítja meg szinte az érkezés után (4. levél); s megállapítását évek múltán is megerősíti (59. levél): „akárhonnan találunk törököket, mindenütt jó szívvel látnak minket, mert a török leginkább a magyarokat szereti.”

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

Mikes búja

*Hányóddál: tengerré lett a sok baj alattad,
Vésszé a balsors, mely űz vala, fejedelem, s most
Semmi nem oly csendes, mint sírlakod a rideg éjben.
Tégedet a hajnal még alva hagy, a delelő nap
Alva talál, nyugodalmadból ragyogása nem ébreszt.
Még, melyen viharok megharcolnának időnként,
Kő sincs hamvaidon. Pusztán és jeltelenül áll
Kis halmod, s egyedül vagyok én mellette kesergőd
Hontalan agg, lét és nem lét közt ingatag árnyék.
És mi az én könnyem? Olcsó nedv tört szűnek eréből
Régi ütődéstől mindennapos árja szememnek.
S oh egek, oh isten! neked ennyire kell vala jutnod,
Hogy siratód ily sok harcmunkáidnak utána
Én legyek, oh te, kiért országnak kellene sírni.
Melynek halma föld itt, ellenség földje: nem ösmer;
Melyben alászállott híreddel előbbi szerencséd,
Árva hazád tiltott nevedet nem zengheti többé.
Vajha ne érezd ezt a súlyos földnek alatta,
S hogy fejedelmi porod nincs emlékezve, ne tudjad:
Ím élő emlék vagyok én, bú rajtam az írás,
És ha magyar tán még e gyászos földre vetődik,
Elmondom neki: „Itt nyugszik fejedelme hazádnak,
Számkivetett onnan, mert nem vala benne szabadság.”*